Strategjia e Sigurise Kibernetike per Shtetet e Bashkuara te Iliris

Plani I veprimit 2017 – 2018

Qershor 2017

Përgatitur nga studentët e SHKI/UBT:

Kujtim Morina student i vitit të I,

UBT-CERT Internship

Permbajtja

Hyrje

Strategjia per Siguri Kibernetike per Shtetet e Bashkuara te Ilirise per periudhen nje vjeqare (2017 - 2018) eshte pergaditur me ndihmen e Institucioneve Publike te SHBI-s dhe CERT-it te UBT-s.

Qellimi kryesore I kesaje strategjie eshte mbrojtja nga kercenimet dhe rreziqet e mundshme ne fushen e kibernetikes. Kjo strategji do te I ndihmoje te gjitha fushat e Teknologjise Informacionit dhe Kibernetikes qe te parandalojne sulme te ndryshme kibernetike brenda shtetit.

Vizioni

Te gjithe ne e dime qe nuk ka siguri te plote ne fushen e kibernetikes, mirpo vizioni yne eshte qe te kemi nje siguri te plote ne shtetin tone. Shteti yne sheh qe ne te ardhmen e afert pikerishte ne kete periudhe kohore te mbaje trajnime te gjithe punonjesve ne administrate qofte publike ashtu edhe private.

Parimet

E gjithe struktura dhe permbajtja e kesaj strategjie bazohet ne keto parime:

1. Cdo veprim I ndermarre per te avancuar sigurinte kibernetike duhet te bazohet ne dispoziitat e parapara me Kushtetuten e SHBI-se
2. Ofrimi per mbrojtje dhe siguri per te gjithe qytetaret e SHBI-se, permese parandalimit te sulmeve kibernetike.
3. Trajnimi I te gjithe punonjesve publik dhe privat ne periudha te caktuara dhe me nje cikel dy vjeqare.
4. Vezhgimin e rrjetes kompjuterike per rrjedhie te informacionit, pa u demtuar qytetari I SHBI-se.
5. Respektimi I lirive dhe te drejtave te njeriut, duke ruajtur te dhenat presonale te qytetarit.
6. Bashkpunim me shtetet e tjera nderkombetare.

Analize

Koheve te fundit cilit do shtet nje sulm kibernetik I prioritetit te larte do te I shkaktonte kolapse varesishte se ne cilen dege te shtetit ka ndodhur sulmi. Ne ne hartimin e kesaj strategjie kemi pa te arsyeshme se ne rastet te ndonje sulmi te prioritetit te larte te ftohen perveq institucioneve publike, te ftohen edhe organizatat(qe I perkasin fushes se kibernetikes), kompani te tjera private si dhe Fakultetet e shkencave kompjuterike qe te kontribojne ne zgjidhjen e problemit.

Infrastrukturat Kritike

- Energjia Elektrike
- Telefonia dhe Interneti
- Banka Qendrore e Kosoves
- Sisteme e Sigurise.
- Aeroporti
- Infrastruktura financiare
- Agjencioni Kadastral

Kercenimet

Duke pase parasysh se sulmet kibernetike po ndodhin gjithmone e me teper dhe shumica e sulmeve kibernetike qe kane shkaktuare deme te medha kane qene te perfshira edhe kombet si tek rasti Stuxnet(Izraeli) ose edhe rasti Shamoon(thuhet te jete Irani).

Shtetet e Bashkuara te Ilirise (Shqiperia, Kosova, Ilirida, Cameria, Lugina, Shkodra, Ulqini etj) pothuajse gjithmone kane pasur raporte jo te mira me shtetet fqinje. Keshtu kercenim kibernetik pritet nga keto shtete.

Kercenim mund te marrim edhe nga ndonje grup hakerash, ku qellimi I tyre eshte qe te marrin te dhena dhe te I shesin ato ne tregun e zi, ose qellim I tyre mund te jete vetem te te shkaktojne humbje te medha si ne mjete financiare ashtu edhe ne dokumente.

Objektivat

1.Mbrojtja e te dhenave te ndjeshme.

E kemi radhitur si te paren, pra me prioritetin me te larte, per arsye se ne momentin qe dikush jo I autorizuar ka qasje ne informatat apo te dhenat e ndjeshme te SHBI-se, atehere ne si shtete kemi deshtuar ne mbrojtjen e ketyre te dhenave. Dhe me ato te dhena varesisht se cfare lloji eshte ai grup hakeresh ose ai komb mund te na shkaktoje deme te medha ne cfaredo sfere.

2. Te sigurojme sistemet e TI-s permes nje CERT-i.

Te gjitha sistemet e teknologjise informative duhet te jene te monitorueshme nga nje ekip, duhet te kemi domosdoshmershit nje CERT(ang. Computer Emergency Response Team ose ne shqip Ekipa per Pergjigjie ne raste Emergjente) te shteteve te cilet do te jene 24/7 duke vezhguar dhe ne gjendje gatishmerie per ndonje sulem te papritur kibernetike dhe si prioritet me te larte do te kete institucionet shteterore, por gjithashtu do te jene te gatshem te iu ndihmojne edhe institucioneve private, arsyeja eshte qe ne momentin qe sulmohet ndonje institucion private, perveq experiences qe mund te e fiton ekipa, mund te e parandalon nje sulm te ,mundshem ne institucionet shteterore.

3. Te kete nje keshill kombetar per siguri kibernetike dhe sepaku secili shtet nga nje keshill.

Nje keshill kombetare I shteteve te bashkuara te ilirise duhet te formohet patjeter, keshilli do te merrte vendime te ndryshme per sulme kibernetike qe do te I ndodhnin SHBI-se, poashtu keshilli do te kete te drejten te shkarkohet, paditet dhe denohet ndonje punonjes brenda SHBI-se nese ai do te ishte shkaktare, apo edhe katalizatore ose ndihmes I ndonje sulmi kibernetik.

4. Ndertimi I paritetit publiko – privat

Sektori privat gjithmone eshte duke avancuar dhe duke u rritur, shtetet duke I ofruar siguri dhe mbeshtetje ne sfera te ndryshme, sektori private e ka me lehte te zhvillohet. Andaj ne baze te kesaj shumica e infrastrukturave kritike I perket sektorit privat. Per kete arsye nevojitet bashkpunim te ndersjellte mes dy sektoreve qe te I vine ne ndihme njera - tjetres.

5. Nje ekip qe do te kontrollonte ne nje cikel per cdo dy muaj infrastrukturat kritike.

Nje system kompjuterike nese sulmohet nga ndonje virus cfardo qofte ai ne shumicen e rasteve sulmi vie nga mos perditesimi I antivirusit qe mbrone sistemin kompjuterik. Keshtu une e shoh shume te arsyeshme dhe te domosdoshme formimin e nje ekipi I cili do te vezhgonte vazhdimisht infrastrukturat kritike, si rrjeten kompjuterike te asaj infrastructure, a po respektohen rregullat nga punonjesit p.sh a I kane te vendosura kartelat e identitetit, dyert a jane te mbyllura etj.

Me ane te kesaj strategije une shoh se do te duhej qe te gjithe punonjeseve ne sektorin public te cilet punojne ne kompjuter te iu mbahen trajnime dhe teste te ndryshme me cikel 6 mujore ose 1 vjeqare. Dhe ky teste te jete obligative dhe ne rast te mosmarrjes pjese ne kete teste te kete denime te ndryshme dhe ne qofte se do te perseritej 3 here te vije deri tek shkarkimi. Arsyeja eshte qe nje leshim shume I vogel ne kompjuter mund ten a sjelle problem te medha.

6.Rekurtimin e stafit

Do te jete e nevojshme qe te kemi nje stafe te avancuar dhe me experience. Kete mund te e arrijme me rekurtim, ku per tu rekurtuar do te kete te drejte cdo qytetare I SHBI-se, I cili nuk k ate kaluar criminal ose nuk ka bere veper penale.

7. Te kete nje buxhet per investime ne siguri kibernetike.

Shtetet e Bashkara te Ilirise duhet te ndajne nje buxhet per siguri kibernetike. Me ane te atij buxheti do te investohet ne blerjen e paisjeve me te sigurta te cilat do te ofronin siguri me te madhe. Me ate buxhet do te investohej edhe zhvillimin e softwareve te ndryshme. Trajnimet qe do te mbaheshin shpenzimet do te I mbulonte ky buxhet.

8.Avancim ne mardhenie nderkombetare ne fushten e kibernetikes

Kjo strategji sheh te domodsoshme qe Shtetet e Bashkuara te Ilirise te bejne avancim me hap ate medha ne maredheniet nderkombetare, mbajtja e trajnimeve, shkembimi I informatave me shtetet e tjera te besueshme.

9.Ndergjegjesimi dhe vetedijesimi I qytetareve

Me ane te kesaj strategjie ne shohim te arsyeshem vetedijesimin dhe ndergjegjesimin e qytetareve te SHBI-se ne fushen e teknologjise informative dhe kibernetikes, me ane te broshurave, fushatave, fjalimeve e forma te tjera te informimit.

Implementimi

Me ane te implementimit te kesaj strategjie Shtete e Bashkuara te Ilirise do te kene nje siguri me te madhe kibernetike. Informacioniet e ndjeshem, strukturat kritike si dhe te dhenat e banorit te SHBI-se do te jene me te sigurta. Per te implementuar kete strategji nevoitet vullnet dhe bashkpunim. Synimi kryesore eshte qe shtetet tona te jene me te sigurta siq ishin dikur dhe gjithashtu synimi yne eshte qe brenda nje kohe te shkurter te arrijme shtetet e tjera te botes per nga siguria kibernetike.

Plani I veprimit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti	Institucini pergjegjes	Instiucionet mbeshtetese	Indikatoret e performances